

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 107/2016
20.04.2016. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Предрага Трифуновића, председника већа, Јелене Боровац и Звездане Лутовац, чланова већа, у радном спору тужиоца М.Д.М.В.К.Г., из К., и тужиоца Г.С.А. из Б., чији је пуномоћник В.В., адвокат у Н.С., против тужене Техничке школе П.С. из Н.С., чији је пуномоћник др Е.В., адвокат у Н.С., ради забране дискриминације, одлучујући о ревизијама тужилаца и тужене изјављеним против пресуде Апелационог суда у Новом Саду број Гж1 2185/15 од 12.10.2015. године, у седници већа одржаној 20.04.2016. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване ревизије тужилаца и тужене изјављених против пресуде Апелационог суда у Новом Саду број Гж1 2185/15 од 12.10.2015. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду број П1 7/2014 од 03.06.2015. године обавезана је тужена да тужиоцу М.Д.М.В.К.Г., исплати на име накнаде нематеријалне штете претрпљену услед душевног бола због повреде части и угледа и права личности проузрокованог дискриминаторским поступањем и вређањем од стране радника тужене износ од 150.000,00 динара и на име умањења животне активности износ од 100.000,00 динара, укупно 250.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана пресуђења па до исплате. Забрањује се туженој и свим њеним радницима даље вршење радње дискриминације. Обавезана је тужена да тужиоцима накнади трошкове поступка у износу од 194.860,00 динара, са законском затезном каматом почев од пресуђења па до исплате у року од осам дана. Одбијен је део тужбеног захтева који се односи на накнаду нематеријалне штете за душевне болове тужиоца због повреде равноправности проузрокованог дискриминаторским поступањем од стране радника тужене у износу од 200.000,00 динара, због повреде људског достојанства у износу од 150.000,00 динара, за повреду равноправности у могућности заснивања радног односа у износу од 100.000,00 динара, као и преко досуђеног износа од 150.000,00 динара, па до тражених 500.000,00 динара на име повреде части и угледа и права личности проузрокованим дискриминаторским поступањем и вређањем од стране радника тужене и преко досуђеног износа од 100.000,00 динара, па до тражених 200.000,00 динара на име умањења животне активности. Тужилац је ослобођен од плаћања обавезе судске таксе.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду број Гж1 2185/15 од 20.10.2015. године, жалбе странака су одбијене и потврђена је назначена пресуда Вишег суда у Новом Саду.

Против правноснажне пресуде апелационог суда ревизије су изјавиле обе парничне странке због битне повреде одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о ревизији парничних странака применом члана 399. ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 125/04 и 111/09) који се примењује на основу члана 506. став 1. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11 и 55/2014), јер је тужба поднета 11.03.2010. године, Врховни касациони суд је оценио да ревизије парничних странака нису основане.

У поступку није учињена битна повреда парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности. Нема ни битне повреде из тачке 12 наведеног члана јер је побијана пресеуда јасна, непротивуречна и образложена.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је засновао радни однос код тужене на одређено време најдуже до краја школске године почев од 01.09.2005. године на пословима наставника практичне наставе за предмет С.ш.. Прве године био је ангажован са фондом сати од 45 %, наредне школске године му је фонд часова повећан на 100 %, међутим у школској 2008/2009 години фонд часова је смањен на 57 %, зато што су за наставни предмет С.ш. ангажоване две раднице из позоришта на по 30 % до појаве стручног кадра. Тужилац је ангажован за предмет О.ф.и.в.. У априлу месецу 2009. године тужилац је у Ш.з.н.л.у.Б. положио специјалистички испит за образовни профил – к.с.ш.. Тужилац је указао туженој да испуњава услов за предмет С.ш. али му је речено да се конкурс не може расписати док раде две раднице из позоришта са којима је закључен уговор са трајањем до краја школске године. Тужилац се обратио Просветној инспекцији која је наложила туженој да распише конкурс, што је тужена и учинила 03.06.2009. године. Конкурс је расписан за радно место наставника практичне наставе за предмет С.ш. са 60 % норме часова на који се пријавио тужилац као једини кандидат који испуњава конкурсне услове. Директорица тужене је Школском одбору предложила да се тужилац изабере, односно прими у радни однос, међутим већинска синдикална организација тужене – Синдикат просветних радника Војводине се изјаснио против избора тужиоца, док се синдикат Независност није изјаснио. Школски одбор је већином гласова одлучио да се тужилац не прими у радни однос након што је директорка тужене затражила мишљење Министарства просвете и добила усмени одговор да се пријем радника може извршити само у складу са законом. Потом је директорка тужене 24.06.2009. године, донела одлуку да се по наведеном конкурс у нико не прими у радни однос. За поништај овог конкурс тужилац води спор пред Вишим судом у Новом Саду. Утврђено је да су ученици ... разреда доставили молбу туженој 29.03.2007. године, којом су тражили искључење тужиоца на матурским испитима из разлога што је имао лошу комуникацију са већином разреда и због читавог низа примедби на његов наставнички рад. Ученица С.М. је 19.06.2007. године написала писмену изјаву да ју је тужилац телефоном 12.06.2007. године, покушао да наговори да се жали директору школе на рад испитне комисије. Утврђено је да се директорка тужене В.Б. односила према тужиоцу са нетрпељивошћу почев од априла 2006. године када је у С.Ц. у Б. одржана тужиочева ауторска модна ревизија, о чему је објављен

чланак са фотографијама у новинама. Секретарица директора школе Ј.Б. је викала на тужиоца пред његовом колегиницом Ј.Ч. док је предавао конкурсну документацију говорећи му да за њега нема места у школи. Ј.Ч. која је до 2006. године била в.д. директор тужене је чула да директорица В.Б. говори о тужиоцу речима: „док год сам ја директор школа, ова швапска педерчина неће ту радити“. Том догађају је присуствовала и Ј.А.. Ј.Ч. се обратила директорици школе усмено и скренула јој пажњу како се неке колеге у школи односе према тужиоцу, па је као пример изнела школског педагога А.Ш., која је о тужиоцу говорила да је члан сатанистичке секте и која је питала Ј.Ч. зашто се дружи са тужиоцем. Директорка тужене школе је председник Удружења школи личних услуга, те је о тужиоцу почела да кружи прича да је он проблематичан и због сексуалног опредељења. Тужилац је желео да конкурише на радно место наставника у школама у Н., Б., Р. и И., али је свуда глас о њему стигао пре њега и то да је „педер, монструм, чудовиште“. С обзиром на професију тужиоца, он може да ради само у школама лепоте, али директори тих школа не желе да га ангажују. Тужена је у листи „Послови“ 30.05.2012. године огласила потребу за наставником практичне наставе са технологијом рада за образовни профил – мушки фризер и наставника практичне наставе са технологијом рада за образовни профил –женски фризер са 70 % норме часове и два извршиоца са VIII односно VII степеном стручне спреме са претходно завршеном специјализацијом, односно V степеном стручне спреме – креатор женских фризура. Секретарица тужене школе није хтела да откључа врата тужиоцу да уђе у школу у радно време да преда документацију, па је на захтев тужиоца извршен инспекцијски надзор над радом тужене. Директорка школе је 12.07.2012. године донела одлуку о избору кандидата на неодређено време са непуним радним временом од 70 %. Тужичева молба је одбијена као непотпуна. Просветни инспектор је у току надзора утврдио да је на конкурс учествовао шест кандидата и да је једна молба - тужичева била одбијена као непотпуна јер наводно није приложио извод из матичне књиге рођених. Просветни инспектор је у току надзора указала туженој да није предвиђено да учесник конкурса мора да преда извод из матичне књиге рођених, те да је одбијањем тужиоца извршена дискриминација по тој основи. Инспектор је утврдио мањкавост у спровођењу целог конкурса, те је наложен поништај конкурса.

На захтев тужиоца је извршен конзуларни преглед од стране специјалисте психијатар и специјалисте медицинске психологије 06.08.2010. године који су у налазу навели да је пацијент на радном месту у дужем временском периоду доживљавао психолошко малтретирање такозвано психо-терор, по принципу вертикалног мобинга. Реакција на такво стање су регистроване психопатолошке промене уклопљене у посттрауматски стресни поремећај (депресивно расположење, анксиозност, пад динамизма, осећање беспомоћности, личне инсуфицијенције и несигурности, социјално повлачење, општа неефикасност), што представља пету фазу мобинг стања и реакције. Утврђено је да је код тужиоца настао трајни помећај личности након преживљених поменутих стресних ситуација на послу. Тужилац је рођен 15.06.1977. године, живи у Кисачу са мајком, по занимању је креатор сценске маске. Није ожењен, нема деце, војску није служио и није кажњаван. Тужилац није лечен од душевних поремећаја, није боловао од хроничних болести, а дрогу и алкохол не конзумира. Почев од 05.05.2010. године тужилац се јављао психологу и неуропсихијатру због неуротских померећаја и постављена му је дијагноза ... Због истих тегоба био је више пута у 2010. години на прегледу, а на контроли 24.04.2012. године. Неуропсихијатар је констатовао хронифицирани посттрауматски стресни померећај ..., који је последично довео до трајне промене личности .... Тада му је ординирани антидепресив и седатив. Тужилац се и надаље 2012. године јављао лекару. На основу налаза и мишљења вештака је утврђено

да је тужилац трпео психички бол средњег степена у дужем временском периоду због стресних ситуација на послу и осећај социјалне и егзистенцијалне угрожености, што је условило хронофицирани пострауматски стресни поремећај и поремећај прилагођавања, што је довело до трајног поремећаја личности и умањења животне активности од 10 %.

На основу овако утврђених чињеница нижестепени судови су закључили да се у радњама законске заступнице тужене, као и у радњама осталих колега и запослених код тужених стичу елементи дискриминаторског поступања према тужиоцу, а у односу на тужиочево лично својство у погледу сексуалне опредељености, као и у погледу националне припадности, на начин што се према тужиоцу неједнако поступало у погледу његових права на запослење код тужених и што је од стране запослених тужене вређан због своје сексуалне оријентације. Дискриминаторско поступање се огледа и у томе да се „прозивају“ остали запослени који се друже са тужиоцем, што су врата школе била закључана у радно време да тужилац не би могао да уђе, што је у неизбору тужиоца по конкурс одбијена његова пријава због наводне мањкавости (а по надзору инспектора је утврђено да није било мањкавости), што је све код тужиоца оставило трајне психичке последице и то у виду трајног поремећаја личности и умањења животне активности од 10 %.

Правилно су нижестепени судови применили Закон о забрани дискриминације ("Службени гласник РС" бр. 22/2009), који је ступио на снагу 07.04.2009. године за трпљења која је тужилац имао почев од дана ступања на снагу тог закона па надаље. Међутим, за претходни период до дана ступања на снагу Закона о забрани дискриминације, тужилац има право на заштиту према Закону о раду ("Службени гласник РС" бр. 61/2005 и 54/09, те 32/13), којим је забрана дискриминације прописана члановима 18. до 23. Чланом 23. овог закона је прописано да лице које тражи запослење, као и запослени може да покрене пред надлежним судом поступак за накнаду штете у складу са законом.

Правилно су нижестепени судови утврдили да тужена у току поступка није доказала да није дошло до повреде начела једнакости, односно једнаких права и обавеза, а са друге стране тужилац је учинио вероватним да је код тужене од стране директора и блиских сарадника и колега, био изложен погрдним називима и именима, чиме је вређана његова част и углед, а и онемогућено му је да ради код тужене, као и да учествује равноправно на конкурс за избор наставника за које је испуњавао конкурсне услове, јер је његова пријава неправилно одбачена као непотпуна, а потом је од стране инспектора извршен надзор и утврђено да је тужиочева пријава била потпуна. По оцени Врховног касационог суда правилно су нижестепени судови утврдили интензитет душевних патњи код тужиоца услед повреде угледа и части, односно права личности и правилно су му по том основу досудили износ од 150.000,00 динара. Такође су правилно тужиоцу досудили на име умањења животне активности са последица које су остале код тужиоца, а оцењене са укупно 10 %, износ од 100.000,00 динара, односно укупно 250.000,00 динара. По оцени Врховног касационог суда досуђени износи су примерена сатисфакција тужиоцу за претрпљену нематеријалну штету имајући у виду одредбу члана 200. став 1. Закона о облигационим односима.

Тужена у ревизији у претежном делу оспорава правилност примене члана 8. и члан 7. став 2. Закона о парничном поступку и доказује да је у поступку пред другостепеним судом дошло до битне повреде парничног поступка из члана 361. став 1. ЗПП, а у вези са наведеним члановима. Међутим, ревизија се не може изјавити због

погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања (члан 398. став 2. ЗПП), што се ревизијом тужене чини указивањем да је другостепени суд наводно учинио битну повреду поступка (који није отварао главну расправу и није изводио доказе). Не може се прихватити ревидентова тврдња да у другостепеној пресуди није наведена ниједна чињеница нити један разлог који је предвиђен Законом о дискриминацији за постојање дискриминације.

Неприхватљива је и ревизија тужилаца којом оспоравају правилост досуђеног износа, односно указују да су досуђени износи прениско одмерени. Врховни касациони суд је оценио да су нижестепени судови ценили све утврђене чињенице. Није основана ни ревизија тужиоца која се односи на трошкове поступка на примедбе да није правилно досуђена награда за састав тужбе и поднесака, за приступ на рочишта и трошкове вештачења, те трошкове фотокопирања. Трошкови поступка су одмерени у складу са успехом тужиоца у спору (укупно 250.000,00 динара), према важећој Адвокатској тарифи, а на основу члана 149, 150. и 159. ЗПП.

Међутим, у жалби тужиоца против првостепене пресуде је тужилац навео да није одлучено о делу парничних трошкова на име путног трошка за долазак и одлазак са рочишта пуномоћника тужиоца, путног трошка за приступ сведока, те путног трошка представника друготужиоца. Првостепени суд се у образложењу одлуке о трошковима поступка садржаној у првостепеној пресуди није изјаснио о постављеном захтеву за накнаду ових трошкова поступка. Другостепени суд није одговорио на ове жалбене наводе, па тужиоци у ревизији поново указују да о овом делу трошкова поступка није одлучено. Ревизија се стога сматра предлогом за доношење допунског решења о трошковима поступка, па се упућује апелациони суд да допунским решењем одлучи о жалби тужиоца на одлуку о трошковима поступка.

Имајући у виду изложено, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци на основу члана 405. став 1. ЗПП.

**Председник већа - судија
Предраг Трифуновић, с.р.**